



Lapin ELY-Keskus  
PL 8060  
96101 Rovaniemi  
[kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi](mailto:kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi)

LAUSUNTO

30.1.2017

Dnro 50/2017

**Asia:** Paliskuntain yhdistyksen lausunto Kittilän kultakaivoksen laajentamisen YVA-selostuksesta

**Viite:** Lausuntopyyntö 24.11.2016 LAPELY/1434/2014

## **KITTELÄN KULTAKAIVOKSEN LAAJENNUS: RIKASTAMON SYÖTEMÄÄRÄN JA NP-RIKASTUSHIEKAN VARASTOINTIKAPASITEETIN KASVATTAMINEN**

YVA-selostusvaihe

Agnico Eagle Finland Oy suunnittelee kaivostoiminnan laajentamista Kittilän kultakaivoksella. YVA:ssa tarkastellaan rikastamon syötemäärän ja rikastushiekan varastoimiskapasiteetin kasvattamista. Tämä uusi NP4-allas, joka olisi tarvittavan huoltotien kanssa laajimmillaan noin 170 ha, tulee vaatimaan myös kaivospiirin laajennuksen. Vesistövaikutusten lieventämiskeinona on käsitelty noin 24 km pitkän purkuputken rakentamista kaivokselta Loukisen pääuomaan. Putkilinja kaivetaan routasyvyyden alapuolelle, mutta huollon vuoksi linjaukselle rakennetaan huoltotie.

Kittilän kultakaivos toimintoinen ja laajennussuunniteltuihin sijoittuu kokonaan Kuivasalmen paliskunnan alueelle. Kaivostoiminnalla on huomattavia vaikutuksia ja kaivostoiminnan laajeneminen tulee entisestään vaikeuttamaan Kuivasalmen paliskunnan poronhoitoa. Paliskunnan suurin sallittu eloporo määrä on 6000 ja poronhoitajia oli 132 poronhoitovuonna 2013–2014. Paliskunnan poronhoito perustuu luonnonlaitumien ympärivuotiseen hyödyntämiseen. Poronhoito on merkittävä elinkeino Kittilässä. Elinkeinolla on paitsi välittömiä, myös välillisiä työllisyysvaikutuksia mm. lihan ja muiden tuotteiden jalostuksessa. Poro ja poronhoito ovat erittäin keskeinen osa Levin ja Kittilän matkailuimagoa. Elinkeino merkitys syrjäkylien asuttuna pitämiseksi, elinvoimaisuudelle ja maisemakuvalle on suuri.

### **Poronhoidon huomioiminen**

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka turvaa poroelinkeinoon asemaa ja alueidenkäytöllisiä edellytyksiä. Kuivasalmen paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua alueella. Alueella maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Poronhoidon kannattavuus perustuu vapaaseen laidunnusoikeuteen (PHL 3 §). Poronhoitolaissa säädetään myös neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (53 §).



Laajennussuunnitelmat sijaitsevat valtion maalla, erityisellä poronhoitoalueella, joka on maakuntakaavassa merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M 4511). Alueella ei ole voimassaolevaa yleiskaavaa eikä asemakaavoja. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ja Tunturi-Lapin maakuntakaavan yleismääräykset vaativat poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista.

### **Kaivostoiminnan vaikutuksia Kuivasalmen paliskunnassa**

Kuivasalmen paliskunnassa on Kittilän kultakaivoksen toiminnan lisäksi aktiivista malminetsintää. Kaivostoiminnalla on monenlaisia vaikutuksia paliskunnan poronhoitoon.

Kaivostoiminnan seurauksena poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia ovat mm.:

- (i) **Laidunten väheneminen suoraan kaivostoimintojen alle, sekä epäsuorasti laajemmalla alueella häiriövaikutuksen vuoksi.** Uusi tarvittava kaivospiiri olisi ainakin 170 ha nykyistä laajempi. Suuri osa alueen porokarjasta (etenkin tuottava osa, eli vaatimet) ei laidunna kaivoksen lähialueella samalla tavalla kuin ennen. Laidunnuspaine on kasvanut muissa osissa paliskuntaa. Lisäksi kaivoksen länsipuolella oleva moottorikelkkareitti täytyy todennäköisesti siirtää kaivospiirin ulkopuolelle (mahdollisesti kaivoksen itäpuolelle).
- (ii) **Porojen vakiintuneet kulkureitit ovat muuttuneet.** Ennen poroista suurin osa (75%) tuli keskitalven ajaksi kotitarhoille. Nyt kulkemisen estää kaivoksen kuivatusvesien kastelema jänkä kaivoksen länsipuolella. Poroja joudutaan tuomaan kotitarhoihin autoilla. Joitakin hirvaita ja härkiä kulkee kaivokselle kesällä räkkäsuojaan, vaikka kaivosalue on aidattu. Siellä ne altistuvat erinäisille vaaroille.
- (iii) **Kaivoksen vaikutukset poronhoitotöihin.** Porojen tiheys on keskipalkisessa alhaisempi kuin ennen ja poroja on ollut vaikeampi koota ja kerätä erotuksiin. Käytännössä poronhoitotyöt ovat siis vaikeutuneet ja lisääntyneet. Kaivosta lähimmän erotusaidan, Suasselän, käsiteltyjen porojen määrät ovat vähentyneet merkittävästi. Myös Liinaharjan aita on käynyt merkityksettömäksi.
- (iv) **Porojen liikennevahingot ovat lisääntyneet kaivostoiminnan alkamisen jälkeen.** Porokolarit koko paliskunnassa ovat kaksinkertaistuneet. Kasvu on nähtävillä erityisesti kaivokselle johtavilla teillä. Vahingot kohdistuvat tiettyjen poronhoitajien poroihin ja ovat siksi merkittäviä. Ne voivat vaikuttaa porokarjan rakenteeseen (liikaa nuoria, kuolleiden tilalle jätettyjä poroja, jotka eivät tuota ennen kuin 3-4 vuoden iässä).
- (v) Laajeneva kaivostoiminta Kuivasalmen paliskunnassa aiheuttaa huolta elinkeinon jatkuvuudesta. Poronhoidon taloudellinen kannattavuus tulee edelleen heikkenemään mm. lisääntyvien työ- ja lisäruokintakustannusten myötä. Laajenevan kaivostoiminnan vaikutusten kautta elinkeinon mielekäs jatkuvuus alueella voi olla vaakalaudalla.

NP4-altaalla laajeneva kaivosalue ei ole enää keskeistä porolaidunta. Silti laajeneva kaivosalue on pois potentiaalisista laidunalueista. Kaivoksen laajeneminen aiheuttaa myös epäsuoria vaikutuksia, esim. kelkkareitin siirtämisen kautta. Raskaan liikenteen määrä tulee kasvamaan, mikä lisää porovahinkoja



kaivokselle johtavilla teillä. Liikennevahinkojen syntymiseen vaikuttaa liikennekäyttämisen lisäksi keliolosuhteet tiellä ja laitumilla. Maan alle kaivettavalla purkuputkilinjalla itsellään ei liene suuria vaikutuksia (maan alla ei synny estevaikutusta), mutta sen tarvitsema huoltotie vie jonkin verran laidunalaa ja jos tietä pidetään talvella auki, voi se houkuttaa poroja kulkemaan ”väärin suuntiin”. Jos putkilinjalla on myönteinen vaikutus vedenlaatuun Seurujoessa, on se potentiaalisesti hyvä asia poronhoidon näkökulmasta, olettaen kuitenkin, että Loukisen vedenlaatuun ei aiheudu vaikutuksia.

### **Yksityiskohtaisemmat huomiot YVA-selostuksesta**

YVA-ohjelman jälkeen kaivosyhtiö on keskittynyt kaivoksen lähialueella olevan sisarmalmion selvittämiseen ja jättänyt sen vuoksi Kuotkon satelliittimalmion hyödyntämisen vaikutusten selvittämisen myöhempään aikaan. Selostuksessa arvioidaan siten ainoastaan NP4-altaan vaikutukset. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu osana hankkeen sosiaalisten vaikutusten arviointia. YVA-selostuksessa on arvioitu aiempaa laajemmin myös kaivoksen liikenteen aiheuttamia porokolareita käyttämällä hyväksi niiden sijainneista olemassa olevaa tietoa (v. 2011 lähtien). Selostuksessa on käsitelty hankkeen vaikutusten lieventämistä ja porokolareiden vähentämiseen olevia keinoja.

YVA-menettelyssä on hyödynnetty Kittilän kaivoksen edellisen toiminnan laajennuksen yhteydessä tehtyä porotalousselvitystä (Pöyry Finland Oy 2012) sekä olemassa olevaa paikkatietoaineistoa. Lisäksi on hyödynnetty paliskunnan GPS-pantojen keräämää porojen paikannustietoa vuosilta 2011-2015, asiantuntijahaastatteluita ja keskusteluita, tilastoja ja tutkimustietoja. Paliskunnan kanssa on järjestetty PHL 53 § mukaiset neuvottelut.

Hankkeen vaikutuksia poron ravintokasveihin, -jäkäliin ja -sieniin ja sitä kautta poronlihaan ei ole arvioitu. Myöskään uuden purkuputken vaikutuksia poronhoidolle ei ole arvioitu. Muuten vaikutukset poronhoitoon on arvioitu hyvin ja muutamia uusiakin menetelmiä käyttäen ja arviointi sisälsi uutta tietoa mm. porokolareista.

Kaivosyhtiön ja paliskunnan edustajien tulee käydä läpi vaikutusten lieventämistoimet ja kompensatiot säännöllisesti. Kuivasalmen paliskunnalle tulee jatkossakin turvata tiedonsaanti ja yhteistyö kaivosyhtiön kanssa. Oikeudenmukaisista korvauksista alueen alkuperäiselle elinkeinolle on syytä sopia hyvissä ajoin ennen kuin kaivostoimintaa laajennetaan.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila  
toiminnanjohtaja

*ma/ao*